

*es mazliet vēlējos
lai Tu man esi kas vairāk
par aizrakstītu kladi plauktā /S*

DZĪVES TŪRISTE

Pēc Jaunā gada kopā ar veiksmes un labas veselības vēlējumiem saņēmu ziņu par dzīvokļa īpašnieces atgriešanos no Īrijas. Man bija iepaticies dzīvot Rīgas centra nomalē, turklāt biju izmetusi vienu no viņas lolotajiem antresoliem, tāpēc nemaz nepriecājos par šādu pavērsienu.

Kārtējā pārvākšanās un iedzīves revidēšana padarīja pēc-svētku stāvokli vēl depresīvāku, turklāt nevarēju atrast savu zaļo kladi, kaut gan biju izpētījusi katru vientuļā dzīvokļa nostūri, visas uzglabāšanas kastes un pat putraimu atvilktni. Gluži kā pasaku varone, biju izrakusies cauri skapim, kurā drēbes pazuda kā Nārnijas valstībā, aizkrītot aiz ielauztās skapja sienas un šķietami dzīvojot neatkarīgu dzīvi.

Man bija pārāk daudz drēbju, kuras nepārtraukti pirku un ik pa laikam metu ārā, jo ticēju, ka negatīvā enerģija iesūcas auduma šķiedrās un vajā tā valkātāju turpmākajā dzīvē.

Piemēram, šī tunika. Tā bija mana labākā draudzene un pavadone, ceļojot pa Balkānu valstīm pirms trim gadiem. Melnais audums ar austrumnieciskajiem ornamentiem lieliski izcēla krūtis un aizsedza tauku krokas. Kopā bijām apceļojuša puspasauli un nobaudījušas dažādu šķirņu vīnogas. Tunika nesūdzoties uzsūca sevī visu, kas pēc pusnakts lija no bagātīgi pildītām glāzēm, un tikai zinātājs varēja pateikt, kur atrodas traipi.

Tunika bija klāt, kad mēs septiņos no rīta Belgradas centra kafejnīcā iepazīnāmies ar trako serbu. Mana draudzene Ilona bija viņu atradusi caur *Couchsurfing* mājaslapu, un Braņislavs pavadīja vairākas dienas, izrādīdams mums Belgradu, cik labi

vien spēja. Viņš kāpelēja pa pieminekļiem, daudz žestikulēja un vēroja cilvēkus, kuri uz ielas ēda saldējumu vai kebabu. Reizēm viņš tos fotografēja.

Tajā agrajā rītā cilvēki steidzās savās darišanās, pa ceļam uzkozdami dažādus miltu izstrādājumus. Patvērusies kafejnīcas ēnā, no malas raudzījos, kā garāmgājējiem zem padusēm plešas sviedru plankumi. Padušu zirnekļi – tā Braņislavs tos dēvēja. Jau septiņos no rīta bija karsti, un es zināju, ka kļūs arvien karstāk, taču, par laimi, man mugurā bija melnā tunika, kas pasargāja no sviedru plankumu parādīšanās. Mani zirnekļi bija drošībā, un svārku kabatā kā suvenīrs no Serbijā pavadītā laika dusēja skaists sālstrauks.

Braņislavam mugurā bija plats, plandošs, rūtainis kreklis, un viņš tajā jutās ērti arī nākamās divas nedēļas, neiespringstot par tā mainīšanu. Ilona uzskatīja, ka šis kreklis ir izglābts no Dienvidslāvijas kara. Augumā puisis bija mazs, bet ar pārsteidzoši košu Holivudas smaidu. Viss, ko viņš dzīvē gribēja, bija ceļot, turklāt ceļot lēti, netērējot vairāk par desmit dolāriem dienā. Tas bija maksimums – viņš zvērēja, ka ar to pietiek, lai izdzīvotu gandrīz visās valstīs. Kad dzirdējām viņu pieminam šādu neticamu skaitli, mēs ar Ilonu saskatījāmies un nosmīnējām.

– Un zobu pasta? – mēs jautājām. – Pārējie higiēnas piederumi?

– Tos var aizņemties no citiem, turklāt bieži tīrīt zobus ir kaitīgi.

– Un kafija un cigaretes? – mēs turpinājām viņu tincināt. Zinājām, cik ļoti viņš mīl kafiju un cigaretes. Viņš bija kā izkāpis no Džārmuša filmas – katru rītu Braņislavu atrādām viņa mīļākajā Belgradas kafejnīcā lēni izbaudām pirmo kafijas krūzi un smēķējam nelegāli no Kosovs ievestās cigaretes.

– Tās ietilpst desmit dolāros, – viņš nopietni teica.

Mēs ar Ilonu, protams, smējāmies. Man liekas, tā bija viena no pēdējām reizēm, kad mēs bijām tik draudzīgas.

– Un kā ar zobārstu? – Es kaismīgi žestikulēju, kā tas Bal-kānos pieņemts, gandrīz apgāžot kafiju.

– Ko tu par tiem zobiem visu laiku runā? Tas tev dzīvē pats galvenais – zobu veselība? – sakrustojis rokas uz kūtīm, serbs purpināja.

– Tas ir svarīgi. Ja nu kas notiek ar zobiem, kamēr tu ceļo... Tās taču ir nežēlīgas sāpes. Pasarg Dievs, man reiz bija tā, ka... – Es jau gandrīz uzsāku savu stāstu par to, kā man nežēlīgi sāka sāpēt zobs, stopējot Polijā, bet Braņislavs mani pārtrauca:

– Zobi nav dzīvē galvenais.

– Kas tad ir? – Ilona smēķēja jau trešo cigareti pēc kārtas un mūsu sarunas laikā bija ļoti nogarļojusies.

– Ceļot un baudīt dzīvi, – ātri atbildēja Braņislavs.

– Bet zobu sāpes taču nav dzīves baudīšana! – Es atkal uzsāku zobu tēmu, bet Braņislavs vairs neatbildēja un sāka spaidīt vecā *Nokia* pogas. Viņš noteikti nožēloja, ka pavada tik daudz laika ar mums, ka ir iepazīstinājis mūs ar saviem draugiem un radiem un parādījis Belgradas lētākās kafejnīcas.

Ilona pārlūkoja safotografēto un dzēsa ārā visas bildes, kur viņa neizskatījās pietiekami labi. Skatījos draudzenei pār plecu un redzēju sevi pazūdam neglīto fotogrāfiju atvarā, kamēr viņa, žvadzot metāla un plastmasas rokassprādzēm, ātri spieda *delete* pogu.

– Eu, šo vajag ielikt instagramā, Gunitai noteikti patiks. Šeit gan tu izskaties smuki, lai arī šī matu krāsa tev nemaz nepiestāv. – Viņa rādīja man dārgās fotokameras ekrānu, un es piekrietoši māju ar galvu. Man bija vienalga. Jutos labi un negribēju publicēt bildes nevienā no sociālajiem tīkliem.

Gunita bija Ilonas draudzene, un viņas vārdu dzirdēju vismaz reizi stundā. Likās, ka es šo dāmīti pazīstu gadiem, lai arī nekad nebijām tikušās.

– Uzrakstīsi kādu labu komentāru, kad ielikšu instagramā?

– Labi. – Lai kā man tas nepatīktu, vieglāk bija piekrist, nevis atteikties būt par vienu no *laikotājiem* un *cik tu esi skaista* komentētājiem. Pārāk karstās vasaras atmosfēra jau tā izraisīja augstspriegumu attiecībās, un atteikums sabojātu ceļojuma gaisotni – mēs tāpat daudz strīdējāmies.

Ļoti jauna viesmīle pienāca pie mūsu galdiņa novākt kafijas tases un ar mitru lupatu pārbrauca ar pelniem apbirušajai galda virsmai. Viņa neizskatījās īpaši laimīga par mūsu trijotni, kas jau stundu sēdēja pie tukšiem traukiem. Ilona sāka fotografēt tālumā redzamu pelēku ēku, pēc tam baložus, bet Branislavs drudžaini klabināja *Nokia* taustiņus. Vēroju cilvēkus, kuri, tāpat kā Rīgā, ātriem soļiem pārvietojās pa pilsētas centru uz pelēko un brūno ēku fona...

Joprojām turēju rokās melno tuniku un kavējos vismaz trīs gadu ilgajās atmiņās. Šo apģērba gabalu bija vērts saglabāt – materiāls aizvien vēl bija pietiekami kvalitatīvs, un man joprojām nebija pazudušas tauku krokas.

Nākamais vērtēšanas upuris bija violetie ādas svārki, ko pēdējo reizi biju uzģērbusi pirms astoņiem gadiem, kad svēru astoņus kilogramus mazāk. Labi apzinājos, cik muļķīgi ir saglabāt šos svārkus, kas man ne īsti derēja, ne vairs bija moderni. Aizgāju uz virtuvi, lai pagatavotu siermaizi, un ar to rokās apstājos pie krēsla, uz kura vērtēšanai biju noguldījusi violetos svārkus. Tie izskatījās diezgan labi. Vai tos varētu pārdot? Varbūt atdot kādai draudzenei? Vai aiznest uz “Otro elpu”?

Šie svārki bija manu studiju gadu liecinieki, kad devos uz Vecrīgas krogiem un dzēru liesmojošus *B-52* šotus vietās, kas

tagad vairs nepastāvēja vai arī bija mainījušas nosaukumu trešo reizi. Svārki bija visdārgākais, kas man tobrīd piederēja, taču tagad tie ielidoja miskastē.

Visa šī krāmēšanās ar drēbēm man nepatika, un, parakņājusies pa rakstāmgalda atvilktnēm, izvilku cigaretes un šķiltavas. Nebiju smēķējusi jau trīs nedēļas, jo nesen biju uzveikusi gripu un bija mazliet bail vilkt plaušās ziemas ledaino gaisu, stāvot pie atvērta loga.

Ilona noteikti daudz labāk tiktu galā ar šo drēbju kalnu. Droši vien viņa kā labā pārvērtību šova epizodē izmestu ārā pilnīgi visas manas drēbes, jo viņai nekad nebija paticis, kā ģērbjos, krāsojos vai dejoju. Aizsmēķējusi pie atvērtā istabas loga cigareti, vēros uz mašīnām, kas mēģināja izbraukt cauri mūsu šaurajai ielai.

Ilona, Ilona, Ilona... Nez kur viņa ir šobrīd? Nebijām runājušas jau sešus mēnešus. Pēdējo reizi tikāmies kādā pasākumā, kur man nebija ne mazākās vēlmes atrasties, tomēr, kā vienmēr, lāvos pierunāties un jau pēc stundas draudzenes un viņas skaļo darbabiedru kompānijā to nožēloju. Atdalijos no viņiem, skatijos pa logu lejā, un tobrīd ar muguras smadzenēm jutu, ka tieku aprunāta. Jau pirms tam visi mani bija noskatījuši no galvas līdz kājām, noskenējuši auskarus un nagu laku un iesvieduši nestilīgo sieviešu kategorijā. Ilona man bija aizrādījusi, ka matu lentes jau sen neesot modē, un Gunita viņai piekrita, spurdzot *Prosecco* glāzē.

Pirms tam ar Gunitu bijām stāvējušas dāmistabā pie spoguļa, kur pūlējos būt tik draudzīga, cik vien spēju.

– Čau! Tu laikam esi Gunita? – es priecīgi iesaucos, kad beidzot ieraudzīju slaveno Ilonas pieminēto personāžu krāsojam lūpas. Viņa spogulī apskatīja mani ar debeszilu kontaktlēcu pāri.

– Es esmu Ilonas draudzene, – teicu joprojām draudzīgā balsī, kuru biju meklējusi visu nedēļu, un te nu tā bija.

Izklausījās, it kā es mēģinātu savaldzināt pilnīgi nepazīstamu sievieti. – Mēs kopā ar Ilonu ceļojām pa Balkāniem. Es rakstiju blogu, un Ilona fotografēja. Droši vien esi to lasījusi.

Es izklausijos pārāk pozitīva – plivinājos viņas priekšā kā ielaminēts sieviešu žurnāla tēls. Jo atbrīvotāka centos būt, jo tālāk Gunita no manis virzījās prom. Es neatkāpos.

Es pazīstu Gunitu – tā man likās pēc piektās *Prosecco* glāzes. Taču viņa joprojām atkāpās, līdz biju iespiedusi viņu stūrī. Bārstīju vārdus tā, it kā mēs būtu labākās draudzenes, un apkārtējās sievietes no malas noskatījās mūsu ekscentriskajā, dejai līdzīgajā saskarsmē ar neviltotu interesi. Gunita joprojām klusēja un saknieba lūpas arvien ciešāk ikreiz, kad es uzsāku jaunu teikumu.

– Es nezinu, kas tu esi, – visbeidzot viņa noskaldīja. – Liec mani mierā!

Gunita pagrāba somu un mēģināja tikt man garām.

– Es esmu... Es esmu... – satraukti buldurēju. Vairākus gadus man bija jāklusās par Gunitu viss – par viņas vēlmi kontrolēt draugus un māsu, par to, kā viņa vakariņās ēd jogurtu un neko vairāk, par Gunitas mīļākajām augstpapēžu korpēm un neplīstošajām zeķbiksēm, par kāmīti, kurš pazuda aiz skapja viesistabā un vairs neatgriezās. No Ilonas kā spēļu automāta monētas džinkstēdamas krita ārā informācijas druskas par Gunitu – cita par citu spožākas. Šo sievieti pazinu labāk par sevi pašu, bet viņa savukārt nekad nebija dzirdējusi par mani. Manas darbības bija bezjēdzīgas, tomēr vēlējos tikt pamanīta, ieraudzīta un ievērota.

Viņas izsmējīgās acis mani beidzot apklusināja. Gunita viegli pagrūda mani un izgāja no dāmistabas. Turpināju raudzīties spogulī un jutu, kā viss dzīvesprieks strauji pamet mani kā no balona izkļuvis gaiss. Biju kā saplakusi dekorācija elegantajā sieviešu tualetē, tomēr vēl stundu pavadīju Ilonas un citu haizivju kompānijā, līdz mana pusdraudzene,

kā domās viņu dēvēju, paziņoja, ka es neko dzīvē neesmu sasniegusi, un, atliecot pirkstus ar spilgti lakotiem nagiem, citu pēc citas uzskaitīja manas lielākās kļūmes.

Arī Ilona dzīvoja Rīgas centrā, mēs atradāmies pāris kilometru attālumā viena no otras. Tomēr pēc strīda joprojām nebijām tikušās. Arī ne tad, kad devos pastaigā pa rajonu vai iepirkos veikalos viņas māju tuvumā. Rīga bija pietiekami maza un pietiekami liela, lai nejauši sastaptu attālus paziņas divreiz nedēļā, bet draugus – nekad. “Franču maiznīcas” īpašnieks man pabrauca ar velosipēdu garām vismaz reizi nedēļā, un es ar apbrīnu lūkojos viņa sārtajā, vēja appūstajā sejā un plīvojošajā ādas jakā, kas ziemeļu vējos lidoja viņam aizmugurē kā komētas aste. Taču Ilona bija noslēpusies un nerādījās. Un labi, ka tā.

Situācija ar Ilonu atgādināja par zudušajām draudzībām, kas kā akmeņi reizēm gadījās uz ceļa. Tos varēja apiet ar līkumu, taču tie uzradās atkal un atkal. Viņa man atgādināja pagātnes rēgu – kādu, kurai biju tik tuva, – un varbūt tāpēc sākumā ar Ilonu pavadījām tik daudz laika kopā.

Tomēr ar laiku emociju kļuva par daudz un uzturēt attiecības likās pārāk grūti, tikšanās kļuva retas un ātras. Piekļājīgi smaidi, sasveicināšanās, atvainošanās, ka jāskrien, nav laika, nav naudas, nav spēka. Tagad varējām pateikt, ka esam pārāk nogurušas, lai kaut kur kopā aizietu un iedzertu tēju/kafiju/rumkolu, un atsveicināties. Gadi mums atļāva būt aizņemtam, pat ja tas bija tikai teātris. Kādam tika pirmā plāna loma, kādam – otrā, citi parādījās tikai masu skatos, un es visbiežāk kļuva par statisti, kura uzskatīja tikai uz neilgu laiku. Tā, kā to bija paredzējis Braņislavs toreiz, Serbijā, kad mani nosauca par dzīves tūristi.

– Kā to saprast? – es toreiz nesapratnē un pat aizvainota jautāju. – Es neesmu dzīves tūriste. Serbijā esmu jau trešo mēnesi. Tā ka grūti būtu mani nosaukt par tūristi.

– Bet droši vien drīz brauksi prom un nekad te neatgrieziesies.

– Neesi nu tik pārliecināts, – es iebildu Belgradas Braņislavam. – Drīzāk tu atkal uz kaut kurieni aizbrauksi.

– Protams. Un arī tu dosies kaut kur tālāk, varbūt uz ziemeļiem, varbūt uz dienvidiem... Mantu tev nebūs. Tu strādāsi, pelnīsi naudu, līdz tev tas liksies bezjēdzīgi, un tad tu dosies kaut kur citur. Satiksi cilvēkus, iepazīsi viņu ģimenes un paradumus. Ceļosi kopā ar viņiem, kāpsi kalnā, dzersi vīnu, un tad viņi pazudīs vai tu aizbrauksi uz citu pusi... Un tā tas notiks visu dzīvi.

– Eu, izklausās, it kā tu man zīlētu, – es miegaini atņurdēju, jo Balkānu saule mani bija nogurdinājusi par spīti agraļam rītam un otrajai kafijai, tomēr viņa sacītais man palika prātā.

– Var teikt arī tā. – Belgradas Braņislavs aizsmēķēja rīta septīto cigareti.

Aukstā Rīgas dzīvoklī aizsmēķēju otro cigareti, lai novilcinātu brīdi, kad atkal jāsāk mantu revidēšana, un domāju, ko darīt ar visām tām grāmatām, kuras stāvēja uz palodzēm, galda, skapjaugšas. Nepanesamais grāmatu smagums – vairākus gadus krāju, bet tagad nebiju ar mieru tās pārvest no viena Rīgas gala uz otru. Pārvācoties grāmatas katru reizi mēdza pazust un pēc tam atrasties visneiedomājamākajās vietās. Man vienmēr bija prieks tās atkal ieraudzīt, un es cerēju, ka zaļā klade ar skolas laikā rakstīto būs paslēpta kaut kur starp grāmatām.

Tomēr klades nekur nebija. Varbūt biju to iesaiņojusi, kaut kur paslēpusi, nogrūdusi kā tādu nevajadzīgu sulu spiedi, kas tikai aizņem vietu, vai kādam iedevusi. Pēc romāna uzrakstīšanas nekad vairs nebiju to pārlasījusi, taču nespēju arī izmest ārā. Gada beigās biju parakstījusi šķiršanās papīrus

un, sašķēloties divās neatkarīgās un nevienlīdzīgās daļās, novēlējusi bijušajam pazust Klusajā okeānā, teroristu uzbrukumā vai zemestrīcē.

Bet skolas romānā viņš joprojām eksistēja – tas nekas, ka slapstījās kā otrā plāna varonis vairāk pa nostūriem. Es gribēju paturēt šīs atmiņas, tāpēc, atrāvusi vaļā logu, nesekmīgi mēģināju pie miskastes sazīmēt izmesto antresolu, kurā, iespējams, bija palikusi klade. Sejā ietricās sniegpārslu pilna vēja pļauka, un es atjēdzos, ka droši vien uz pasaules ir vēl kāds, kurš zina par manu skolas romānu, arī ja pati nenojaušu, kā tas izkļuvis no mana ciešā tvēriena.

Zināju, ko tas nozīmē: man ir jābrauc uz absolventu vakaru dzimtajā pilsētā, lai satiktu Janu un pajautātu, kas tajos laikos notika ar skolas romāniem, – varbūt manējais bija iesprūdis kādā tumšā stūrī, kur satiekas laiks, telpa un pagātnes rēgi.